

THE RURAL SOCIAL ENTERPRISE GUIDEBOOK OF GOOD PRACTICE:

Experience from Estonia,
Finland, Germany, Romania
and Scotland

**ViSEnet
project**

**Summary
in Estonian**

THE RURAL SOCIAL ENTERPRISE GUIDEBOOK OF GOOD PRACTICE:

Experience from Estonia, Finland, Germany,
Romania and Scotland

Authors:

Clark, Ailsa

Evans, Roger

Fetzer, Ellen

Higgins, Ailsa

Lähdesmäki, Merja

Linno, Kaisa

Matilainen, Anne

Păunescu, Carmen

Rinne-Koski, Katja

Staicu, Daniela

Sudakova, Lea

Sumsion, Rosie

Kokkuvõte	5
Miks on vaja pöörata tähelepanu kogukonnapõhistele sotsiaalsetele ettevõtetele?	5
Projektis ViSEnet loodud õppematerjalid	6
ViSEnet-i õppetunnid	7
Kogukonnapõhiste sotsiaalsete ettevõtete sidusrühmad ja poliitikasoovitused	9

Publisher University of Helsinki
Ruralia Institute

Cover picture Rural Superhero, Nina Harjunpää

Kokkuvõte

“Maapiirkondade sotsiaalse ettevõtluse hea tava käsiraamat: kogemused Eestist, Soomest, Saksamaalt, Rumeeniast ja Šotimaalt“ tutvustab ViSEnet-projekti elluviimisel saadud teadmisi ja kogemusi. Selles esitatakse projekti käigus välja töötatud õppematerjalid, head näited sotsiaalse ettevõtluse kohta eri riikides, loetelu sotsiaalsetest ettevõtetest ja nende arendamiseks olulistest sidusrühmadest ja võrgustikest ning poliitikasoovitused kogukonnapõhise sotsiaalse ettevõtluse arengu toetamiseks maapiirkondades. Käesolev kokkuvõte annab lühiülevaate käsiraamatu põhipunktidest.

ViSEnet-projekt viidi ellu ajavahemikul detsember 2018 kuni detsember 2021 strateegilises partnerluses Helsingi Ülikooli Ruralia Instituudi (Soome), Eesti Maaülikooli (Eesti), Bukaresti Majandusülikooli (Rumeenia), Nürtingen-Geislingeni Ülikooli (Saksamaa) ja sotsiaalse ettevõtte Inspiralba (Šotimaa) vahel. Projekti rahastati ERASMUS+ programmi kaudu.

Projekti materjalid ja täiendav info: <https://www2.helsinki.fi/en/ruralia-instituute/visenet-village-social-enterprise-learning-material-guidance-and-networking-0>.

Õppematerjalid: <https://ruralsehub.net/visenet-overview/>
juurdepääsuga saidile Rural SE Hub <https://ruralsehub.net/>.

Miks on vaja pöörata tähelepanu kogukonnapõhistele sotsiaalsetele ettevõtetele?

Paljudes riikides seisavad maapiirkondade elanikud oma kogukondade ja majanduse elujõulisuse säilitamisel silmitsi sarnaste probleemidega. Riikliku rahastamise vähendamine, kohalike teenuste vähenemine, kaugematesse piirkondadesse juurdepääsu probleemid, elanikkonna vananemine ja noorte väljaränne esitavad meile väljakutse leidmaks uusi viise maakogukondade toimetulekuks tulevikus. Üks huvitav viis toimetuleku ja teenuste parandamiseks ning nende piirkondade probleemide lahendamiseks ja edasiseks arendamiseks on kohaliku tasandi sotsiaalne ettevõtlus.

ViSEnet projektis oleme määratlenud sotsiaalseid ettevõtteid kui ettevõtteid, kus tegevuse sotsiaalne mõju on samaväärne või olulisem kasumi teenimisest. „Maapiirkondade sotsiaalsed ettevõtted on tavapärastel keskendunud kogukonna arengule ning on seetõttu huvitatud kogukonna arengust ja/või eelistavad sotsiaalse ettevõtluse rakendamisel kasutada kogukonnapõhist lähenemisviisi. Nad on motiveeritud arendama ja säilitama kohalikke teenuseid, mitte keskenduma majanduslikule või sotsiaalsele tasuvusele. (Aitken, Cat

(2021). *Identifying the Characteristics of Rural Social Enterprise* <https://www.ruralsehub.net/identifying-the-characteristics-of-rural-social-enterprise-in-scotland/>).

Väljakutse seisneb selles, et sotsiaalse ettevõtluse mõiste ei pruugi olla tuttav kõikides piirkondades ja sotsiaalse ettevõtluse arengutase on riigiti erinev: mõnes riigis on sotsiaalsete ettevõtete toetamiseks hästi väljakujunenud struktuurid, samas kui teised alles hakkavad vastava ärimudeli olemasolu tunnistama. Viimastel aastatel võib täheldada huvi kasvu sotsiaalsete ettevõtete osas, kuid seni pole nende potentsiaali veel täielikult ära kasutatud.

Projektis ViSEnet loodud õppematerjalid

Projekti üldeesmärk oli toetada kogukonnapõhiste sotsiaalsete ettevõtete loomist ja arendamist maapiirkondades, kavandades selleks erinevaid õppematerjale, mis on spetsiaalselt suunatud sotsiaalse ettevõtluse toetamiseks ja arendamiseks maapiirkondades. Arendades digiõpet ja kasutades erinevaid tehnoloogilisi lahendusi, keskenduti projektis maaelu kontekstile sektoriülesest (horisontaalsest) vaatenurgast lähtuvalt.

Materjale on katsetatud kohalikes maakogukondades, kus osales üle 150 maaelu esindaja neljas riigis - Eestis, Soomes, Rumeenias ja Šotimaal - ning pilootuuringutes osales üle 20 maakogukonna ja väljendas oma seisukohti õppematerjalide kohta.

- Tutvuge pilootuuringute päevikutega, et teada saada, millist tagasisidet teised kogukonnad on materjali kohta andnud ning tagasiside lehega, mis aitab teil oma kogukonnas õppematerjali kohta arvamuste kogumisel: https://ruralsehub.net/feedback_and_piloting/

Kõik ViSEneti kaudu välja töötatud õppematerjalid on väga praktilised ja mõeldud iseõppimiseks. Need on peamiselt PDF-vormingus, igaüks neist on piisavalt lühike ja ülevaatlik, et neid oleks lihtne jälgida ja mõista. Samuti on neid kogukonnas lihtne jagada, paljundada ja kasutada. Projekti materjalid leiata saidilt Rural Social Enterprise Hub (<https://ruralsehub.net/visenet-overview/>) ja projekti kodulehelt <http://www.visenet.net>.

ViSEneti õpikeskkonna moodustavad järgmised materjalid nii platvormil ILIAS kui ka maaelu sotsiaalse ettevõtluse keskuse veebisaidil koos tõlgetega:

<p>A Kogukonna kaasamine</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Oma kogukonna määramine 2. Kogukonna kaasamine 3. Vajadused ja võimalused 4. Prioriteetide seadmine ja meetmete kavandamine 5. Kogukonna väärtuste leidmine ja kasutamine 6. Sidusrühmade kaasamine 	<p>B Võrgustikutöö ja partnerlused</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Võrgustikutöö sotsiaalses ettevõtluses 2. Kuidas korraldada võrgustikutöö tegevusi 3. Digitaalse võrgustikutöö juhised 4. Sotsiaalsete ettevõtete õppekäigud 5. Koostöö partneritega
<p>C Sotsiaalse ettevõtluse lahendused</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sissejuhatus sotsiaalsesse ettevõtlusesse 2. Sotsiaalne mõju 3. Oma turu tundmine 4. Kollektiivne juhtimine 5. Hea juhtimistava 6. Keda kaasatakse? 7. Järelkasvu planeerimine 8. Investeeringud ja finantsplaneerimine 9. Äri planeerimine 	

ViSEnet-i õppetunnid

Raamatu peatükkides jagame oma peamisi kogemusi ja häid tavasid maaelu kontekstis. Nende põhjal soovitame pöörata tähelepanu järgmistele põhipunktidele, mis on teie jaoks välja valitud ja kokku võetud.

Kohaliku arengu toetamine digitaalselt tõhustatud õppimise abil

- Digitaliseerimine avab kogukondadele uusi võimalusi erinevate ressursside, võrgustike ja ürituste leidmiseks: seda tasub uurida!
- kohalolek veebis on üks võimalus, kuidas oma kogukonda virtuaalses maailmas nähtavana hoida
- valige oma platvormid ja esindusviisid targalt, pidades silmas oma siht-rühma vajadusi

Maakogukonna esindajate vaatenurk: õppematerjalide katsetamise kogemused

- kaasake oma kogukonda: ViSEneti õppematerjale on pilootprojekti katsetatud, et üles leida materjalide tugevused ja nõrkused, tuvastada head tegevustavad, vältida eksimusi ja maandada võimalikke riske
- otsida kogukonna probleemide lahendusi ainult sidusrühmadelt: on oluline, et kohalikud kogukonnad oleksid kavandatud lahenduste kaasomanikud, mis on ainus viis lahenduste jätkusuutlikkuse tagamiseks
- pöörake tähelepanu suhetele kogukonna sees

Edukas võrgustikutöö

- Mõelge, mida teie saate teha oma võrgustiku jaoks
- kommunikatsioonil on mitmeid eri tahke: pöörake tähelepanu neile kõigile
- organiseerimine: koostage võrgustikutöö jaoks plaan ja jälgige, et kasutate kõiki oma käsutuses olevaid kanaleid

Maakogukondadega töötamise head tavad

- Pöörake tähelepanu maakogukondade sotsiaalsete ettevõtete iseloomulikele tunnustele: viige vastavusse taust ja sisu
- kasutage väärtustel põhinevat lähenemisviisi ja tugevdage järjekindlalt kogukonna võimekkust
- kaasake kindlasti ka noori - kuid tehke seda õigesti!

Täpsema teabe saamiseks tutvuge raamatu 2. peatüki sisuga.

Head tavad ja näited

Saadud õppetunnid on olulised ka 3. peatükis esitatud juhtumite puhul. Eesmärgiks on heade näidete analüüsimisel tuua esile maakogukondade arengu ja õppeprotsesside mitmekesisus.

Eesti juhtum käsitleb Lahemaad, loodus- ja kultuuripärandit säilitavat rahvusparki, ja kirjeldab kogukondliku turismi võrgustumist. Soomest pärit näide on lugu taandarenevast külast, mis kasvas riiklikuks katseprojektiks kogukonnapõhise sotsiaalse ettevõtluse valdkonnas ja mis nüüd pakub mitmesuguseid teenuseid. Saksamaa näide käsitleb programmi, millega toetatakse üksikisikuid ida-Saksamaa maapiirkondades. Rumeenia näites Bio&Co on tegemist sotsiaalse ettevõttega, mis toetab mahepõllumajandust ühes külas, müües mitmesuguseid tooteid otse klientidele läbi lühikeste tarneahelate. Talu ülesanne on edendada raskustes olevate inimeste integreerimist tööturule. Cothromi Juh-

tum Šotimaalt räägib loo kogukonna õppe- ja arendusorganisatsioonist, mis keskendub täiskasvanute õppimis- ja koolitusvõimalustele.

Kogukonnapõhiste sotsiaalsete ettevõtete sidusrühmad ja poliitikasoovitused

Maapiirkondades on palju erinevaid sidusrühmi ja vajadusi ning sotsiaalsed ettevõtted peaksid looma oma ärimudelid vastavalt ettevõtluskeskkonnale ning kujundama paindliku juhtimissüsteemi, kohanemaks nende ühiskondlike vajaduste muutumisega.

Üks tähtsamaid sidusrühmi maapiirkondades on avalik sektor. Riikides, kus ei ole harjutud pakkuma teenuseid koostöös kolmanda ja võib-olla isegi neljanda sektoriga, võib see poliitikamuutus nõuda kohanemist ja uusi juhtimisviise.

Kokkuvõtteks oleme käesolevasse juhendmaterjali koondanud mõned olulised põhipunktid meie kogemustel põhinevatest poliitikasoovitustest, mida kogukondadel ja haldustöötajatel on võimalik arvesse võtta. Need on:

■ Toetus ja võimekuse kasvatamine	■ Partnerlused
■ Järgmise põlvkonna kujundamine	■ Teenuste pakkumise alternatiivid
■ Sotsiaalsed riigihanked	■ Kestlik investeerimine
■ Kommunikatsioon ja avatud suhtlus	■ Projektid ja eksperimendid
■ Hanked	■ Täiendavad uuringud

Poliitikasoovituste üksikasjalikum kirjeldus ning maapiirkondade sotsiaalsete ettevõtete jaoks oluliste sidusrühmade ja võrgustike loetelu on esitatud 4. ja 5. peatükis.

Kogumik „Maapiirkondade sotsiaalse ettevõtluse hea tava käsiraamat: Eesti, Soome, Saksamaa, Rumeenia ja Šotimaa kogemused“ on leitav partnerite veebilehtedelt, ILIASe õppeplatvormilt ja maapiirkondade sotsiaalse ettevõtluse keskuse veebisaidilt.

Õppematerjal: <https://ruralsehub.net/visenet-overview/>

Rural Social Enterprise Hub: <https://ruralsehub.net/>

Projekti partnerid:

Helsingi Ülikooli Ruralia Instituut, Soome (koordinaator)

Kontakt: Katja Rinne-Koski, katja.rinne-koski@helsinki.fi

Eesti Maaülikool

Kontakt: Roger Evans, evanter.ou@gmail.com ja

Lea Sudakova, lea.sudakova@emu.ee

Nürtingen-Geislingeni Ülikool, Saksamaa

Kontakt: Roman Lenz, roman.lenz@hfwu.de ja

Ellen Fetzer Ellen.Fetzer@hfwu.de

Bukaresti Majandusülikool, Rumeenia

Kontakt: Carmen Paunescu, carmen.paunescu@ase.ro

Inspiralba, Šotimaa

Kontakt: Ailsa Clark, aclark@inspiralba.org.uk

Projekti kestus: 03.12.2018–02.12.2021.

Projekti rahastas EL Erasmus+ täiskasvanuhariduse strateegiline partnerlus.

Soome riiklik haridusagentuur võõrustab Euroopa Liidu haridus- ja noorteprogrammide riiklikku agentuuri. Euroopa Komisjon ei võta vastutust käesoleva väljaande sisu eest.

UNIVERSITY OF HELSINKI
RURALIA INSTITUTE